

Csihák György (Zürich/Budapest):

Utolsó nagyendezvényünk lapszélére

Gondolatok a könyvtárban
Vörösmarty Mihály

A múlt század hatvanas éveiben a budapesti Központi Statisztikai Hivatalban, egy időben, mindenki nevette az esetet. Az egyik nagy kiadvány alapadatainak összeolvasása során, egy kisdíák azt mondta: Tudjátok, mi folyik itt? – Légből kapott adatok hajszálpontos ellenőrzése!

Rendezvényünk másnapján jött elő emlékezetemből ez az emlék. Nem tudom miért? Csak szédültem a tudománytól, amit a számítógép ránk öntött a vele összekapcsolt képvetítón keresztül. Színes képek, ábrák, táblázatok tömkelege – év tízezreken át. Volt is, aki megjegyezte: korai történelmünket talán nem is kellene ilyen messziről kezdenünk. Olyan is volt, aki vitatni merete, hogy akkor talán már volt magyar.

Arra figyelmeztem, hogy a kutatásban új diktatúra hajnalánál vagyunk: a genetikusokénál. Két-három adat alapján megfellebbezhetetlen kijelentéseket lehet tenni – persze óvatosan, és udvarias csomagolásban. Nem volt ez mindig így, még az öröklődés tannal sem, legalábbis minálunk az egyesületben.

Megállapítja most például a genetika tudománya, hogy Árpád népe talán tíz százalékát tette ki, az akkortájt alakuló államunk lakosságának és abból, a mai magyarban két-három százalék van. A honfoglalókkal jöttek asszonyaik is, akik között volt svéd, dán és eszkimó. Jött hozzá mindjárt a magyarázat: a Kárpát-medencéből előzőleg már kivándorolt népesség génjét mutatták ki olyan itt maradt menyecskék esetében, akiket a bejövő nyalka honfoglalók itt vettek nőül. Magyarázatul szolgál a pozsonyi hadi diadalunk, amit egy kiváló katona nép hajtott végre, akik mesterei voltak a harcnak, és semmi esetre sem az itteni ősi földműves lakosság. Nagyon összecseng Kristó Gyula elméletével, amely szerint a vándorló magyarokat a besenyők hátba támadták, vagyonukat megdézsmálták, állataikat elrabolták, mire a menekülő néhány tízezer férfi eszeveszette befutott a Kárpátok védő gyűrűje mögé. Szó szerint futottak, mert Fodor István ma is azt tanítja, hogy a lovaikat vesztett bemenekülők három évig nyugton maradtak, mert nem voltak lovaik.

Arra nincs magyarázat, nem is keresik, hogy egyszeriben megszületett a nagy Magyar Királyság, érdekerületekkel – tudomásunk szerint – a Duna forrásvidékétől a torkolataig, bánágokkal, jól kiépített gyepűvel, és hamarosan apostoli lett. Ha lovaikat elvesztették, akkor az nagyobb baj lett volna, mert egy harci ló felnevelése öt év. Így nehéz lett volna azonnal mindkét szomszéd császárságot minden háborúban megvernünk és részint szövetségesünké, részint adófizetőnké tennünk.

De térjünk vissza az imént említett genetikához. A 2004-es évünkről szóló beszámolómban írtam (A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület őszinte története): „A 2005. év átállásunk időszakában. A természettudomány erőteljes térhódítása, a történelemtudományban új utak keresését parancsolja, miközben sok, már régebben ismert adat értéke megnő, és számos, eddig beidegződött feltételezés pedig alapját veszíti. Egyesületünkben arra a meggyőződésre jutottunk, hogy végigtekintve immár húszévi céltudatos tudományszervező munkánkat, az eddig megjelentetett könyveink közel hatvanezer példányra, a tudás mai szintjén minden érdeklődő számára, erős fogódzkodót kínál a magyar történelem egészére. A továbbiakban inkább az új kihívásnak kell megfelelnünk. Múlt év novemberében, idén pünkösdkor, majd ősszel két alkalommal többnapos rendezvény keretében igyekeztünk megérteni, hogy ’mit üzen a genetika a korai magyar

történelemkutatásnak'. Mivel a távlat 40-35 ezer év, nyilvánvaló, hogy a megközelítés teljesen újszerű kell legyen. Egyesületünk életképessége és ereje ezúttal is abban mutatkozik meg, hogy alig van a tudománynak olyan fő ága, amely területről ne lennének velünk kiváló kutatók, oktatók, szakemberek. Így a feladatot is rendkívül sok oldalról közelítjük és reméljük, hogy a közeli jövőben mind oktatásunkban, mind rendezvényeinken, az új helyzetben is helytállunk. Áttekintve kiadványainkat, megállapítjuk, hogy 50 kötetünkben 8 olyan dolgozat van, ami világviszonylatban is a genetikai kutatás élvonalába tartozik (Matsumoto, Tauszik), 83 ilyen dolgozatunk van az embertan tárgyköréből is. Nyugodtan állítható, hogy a '20 éves a ZMTE' füzetünkben közölt 1144 tudományos értekezés között aligha van 100 olyan, ami talán nem kapcsolható közvetlenül ehhez, a mára új típusú kutatáshoz. Tehát nem véletlenül jelöltek bennünket háromszor az Európa Tanács René Descartes tudományos díjára.”

Részletezve az előbb említett és azóta folytatott genetikával kapcsolatos tudományos tevékenységünket, igen bőven van tehát miről beszámolni. Amikor az a bizonyos Semino-féle Európára vonatkozó és az Underhill-féle világ-jelentés megjelent (a 2000. novemberi Science-ben, ill. ugyanakkor a Nature Geneticsben), az első honi feldolgozóját, a biológus Szabó István Mihály akadémikust meghívtuk a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület XVII. Magyar Őstörténeti Találkozójára (Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ, Budapest, 2003. augusztus 3-9), hogy elméletét előadja teljes egészében és zavartalanul. Mert Darai Lajos hozta a hírt, hogy az MTE rendes tagját újszerű gondolatai ismertetése közben a Magyar Tudományos Akadémián nem engedték zavartalanul előadni mondanivalóját. Akadémikusunk a ZMTE alapító tagja lett, több rendezvényünkön előadást tartott, és haláláig a ZMTE Tudományos Tanács tagja volt.

Többen összejöttünk a Kodolányi János Egyetemen 2005 novemberének első hetében és három napon át elemeztük korai történelmünket és hosszasan ezt a két genetikai jelentést. Megállapítottuk – többek között – azt, hogy a természettudományos alapossággal végzett mérések eredményét nem célszerű vitatni, de a levont következtetéseket esetleg igen, legalábbis azért, mert akik a genetikusok részéről következtettek, azok az iskolában ugyanazt tanulták, mint – a többiek. Akkor még élt Henkey Gyula, aki életében Nobel díj értékű munkát végzett. A genetikusok mindig arra hivatkoznak, hogy a labormunka igen drága, ezért kevés az adatuk – de mivel természettudományos, ezért megfellebbezhetetlen.

Minden tiszteletünk az övék és továbbra is, tisztelettel sokat várunk tőlük. Csakhogy Henkey munkája is igen drága volt, viszont a költségét önmaga fedezte, igen gyakran a mi segítségünkkel. Néhány hazai útjához mi adtuk az anyagi támogatást, mi segítettük abban, hogy még Turóc megye területén is kutathasson a tótok között. A mi egyesületi tagunk, az akkori Hargita Megye elnöke küldött kíséretére két fegyveres őrt a határra, amikor Erdélybe igyekezett a székelyleket felmérni. Soha nem egy utca etnikai embertani felmérését végezte, hanem hónapokon át folytatott alapos kutatást, és amikor megtalálta a maga embereit, akkor anyakönyvek segítségével kikereste azok közül azokat, akik nem keveredtek, idősek – tehát jól kifejtettek – és egészségesek voltak. Őket mérte önmaga erejéből, sokszor helyiek, sőt megyei múzeumok segítségével. Így mért fel kunt, palócot, sokácot, bunyevácot, svábot, székelyt, jászt – egymaga, egységes rendszerben, közel negyvenezer embert és rendszerezve, tudományos módon közreadott, jórészt a mi kiadványainkban. Így lett a Magyar Tudományos Akadémia kandidátusa.

Érdekessége a dolognak, hogy a genetikusokat akkor sem érdekelte Henkey eredménye. Bármennyire is igyekeztünk összehozni őket – igyekezetünk teljesen sikertelen maradt, noha Henkey – előrehaladott kora mellett – készséget mutatott. Szelleme pedig teljesen friss volt haláláig.

A polgármester meghívására 2005. május 13–15-én Tiszadobon az Andrássy-kastélyban tanácskoztunk a korai történelmünk és a genetika összefüggéseiről. A tárgykör a magyar nép, nyelv, sőt esetleg: hon ősi folytonossága volt. Érintve a Kárpát-medencei embertörténetet a

korszerű időmeghatározási eszközök segítségével kialakított időrend alapján. Kitérve természetesen őstörténetünkkel összefüggő férfi sejti átörökítő vizsgálat eredményeire.

A mai szlovákiai Alsóbodokon (Dolné Obdokovce) 2005. szeptember 17–18-án Csámpai Ottó vendéglátásban ugyancsak korai történelmünk és a genetika kapcsolatáról szóló előadásokat vitattunk meg, az egész európai férfi sejti átörökítők őstörténeti összefüggéseire kitekintve. És előtérbe került a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi és műveltségi folytonosság.

Gáspár Róbert meghívására 2006. március 10–11-én Pécsen tanácskoztunk, mégpedig a Pécsi Egyetem Genetikai laboratóriumában dolgozó genetikus szakemberekkel, akik később előadásokat tartottak rendezvényeinken. A tárgy a DNS vizsgálatok művelődéstörténeti eredményeinek egyeztetése volt, pontosabban génjelzők műveltségekkel egyeztetett mutációs elkülönülési időrendje. Ahol megvitattuk a régészet és a DNS, a gének kapcsolódási lehetőségét, a tudomány jövőjét e téren.

A XIX. Magyar Őstörténeti Találkozót Mártélyon 2006. július 9–15-én „Őstörténetünk és a genetika” címen tartottuk (Acta XXII/1). Azaz tanácskozásunk kifejezetten a genetika jegyében telt, amely úgy látszott, hogy megforgatja a „történelem kerekét”, azaz miatta és általa újra kell írni a történelmet. A pécsi szakemberek segítségével tisztáztuk az alapfogalmakat a genetikai vizsgálatok eredményeinek jobb megértéséhez, és szó esett az „uráli markerekről” a magyar őstörténet vonatkozásában. A genetikai adatok őstörténeti felhasználásával készült kutatási eredményekről beszámoltunk a következő évi, hódmezővásárhelyi XX. Magyar Őstörténeti Találkozón is, majd az akkoriban induló történelemtanár-továbbképzéseinken a közelmúltig.

Sok mindent letettünk tehát a tudomány asztalára a genetikai és a történeti kutatások összekapcsolása tárgyában, de a genetikusok régebben se, most se voltak kíváncsiak ránk, sem az őstörténészek, sem az íráskutatók, szintén év tízezrek, sőt százezrek mélységében járó kutatómunkája iránt. Így esett azután most, hogy hiába kértem őket, utóbbiak se szóltak a genetikához, mondván, hogy legalább tíz percig kellene az alapokat elmagyarázzák nekik. Miáltal szépen elbeszélgettek itt a maguk idejében a maguk dolgáról az előadók, és elmaradt az, ami a mi rendezvényeinket igazán hasznossá tette az évtizedek során: a kutatók közötti szenvedélyes, elmélyült, szellemes, lelkes, vitatkozás. Miáltal találkozónk lesüllyedt a mai hazai „konferenciák, szimpóziumok, regisztrációi, programja, szekciói” mocsarában – és nem találkozó lett, aminek hirdettük. Tehát: célját tévesztette és kérdéssé vált, maga a rendezvény, ezen belül a lebonyolítás formája, rendszere is. Előadás sorozattá silányult. Egyszóval: lezüllött a mai, tudományosnak nevezett világba. Ilyet pedig ma már rendeznek eleget. Felesleges rendeznünk eggyel többet. Vagy, ha igen – miként?

Ám azért talán mégsem ennyire gyászos a kép, nem ennyire tragikus a helyzet. Aki nemcsak elolvassa ezt a kötetet az előadások írott változatával, hanem megnézi az előadások és az utána következő hozzászólások videóra felvett anyagát is, talán számára éppen elegendő vitát talál. Mert akár a genetikusok, akár az írástörténészek, igen, szenvedélyes vitát folytattak egymással. De én arról beszélek, hogy a különböző tudományágak, sőt tudományterületek művelői is kell, hogy összemérjék tudásukat, kiegészítve egymást működjenek tovább egy-egy ilyen találkozó után. Ahogy már László Gyula megkövetelte a korai magyar történet tekintetében, hogy fogjon össze a régészet, a történettudomány, a néprajztudomány (embertan) és a nyelvtudomány, és közösen kutatva talán sikerül a magyar őstörténetet feltárni. Ilyen összefogás tehát ugyan most sem történt, de ezt a tudományközi vagy tudományegyesítő módszerrel azért már lehet találkozni. Cser Ferenc kezdte a Gyökerek című könyvével, és a Darai Lajossal folytatott genetikai alkalmazásuk során is törekedtek erre.

Méltatni illenék itt a Szekeres István által vezetett és éppen Budakalászon működő, a régi magyar írást kutató munkacsoportunkat is, amelynek tagjai a mostani találkozón szépen szerepeltek. Sőt Záhonyi András és Bérczi Szaniszló egy másik kutatókör tagjait is idehozta. Ők

tehát élénk vitát folytattak egymással, de már a felmerülő genetikai és egyéb őstörténeti összefüggésekre (pl. Váralljai Csocsán Jenő, Grandpierre Attila előadásával kapcsolatosan) nem volt szavuk. Pedig lehet, azokra a kérdésekre, amin ők megakadnak, ilyen helyekről jönne válasz. Hiszen ha az egyik tudományágban vannak igen mélyre nyúló adatok, akkor azoknak a másikkakban is van valamilyen vonatkozásuk.

A jövőben tehát akkor látom értelmét újabb találkozó szervezésének, és olyan formában, ha és amennyiben a résztvevők – mint különböző tudományterületek és tudományágak művelői – már előzetesen megismerkednek egymás eredményeivel, és nem csupán a sajátjukat ismertetik, hanem bírálattal illetik egymást, a megegyezés, az előrelépés szándékával. Mert akkor van reményünk a korai magyar történelem valóságának feltárására, és akkor őket a ZMTE igazi barátainak tekinthetjük majd.

